

Aardgastransportleiding Rysum- Midwolda-Tripscompagnie en Oude Statenzijl-Midwolda

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

18 maart 2008 / rapportnummer 1889-87

1. OORDEEL OVER HET MER

N.V. Nederlandse Gasunie heeft het voornemen om tussen Rysum-Midwolda-Tripscompagnie en Oude Statenzijl-Midwolda ondergrondse aardgastransportleidingen aan te leggen in combinatie met de bouw van een nieuw compressorstation.

Voor de gastransportleidingen moeten de bestemmingsplannen van de gemeenten herzien worden. Tevens zijn er vergunningen nodig in het kader van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Wbr) en de Grondwaterwet (Gww). Mogelijk moet ook het streekplan van Groningen herzien worden. Ten behoeve van de bestemmingsplanherzieningen, de mogelijke streekplanherziening en de aanvragen van bovengenoemde vergunningen is een milieueffectrapport¹ (MER) opgesteld.

De Commissie voor de m.e.r. (verder in dit advies 'de Commissie' genoemd) is van oordeel dat in het milieueffectrapport (MER) **de essentiële informatie aanwezig is** om bij de besluitvorming het milieubelang een volwaardige plaats te kunnen geven.

Het MER is conform de vastgestelde richtlijnen uitgewerkt. Afwegingen voor de tracékeuze op nationaal niveau zijn helder en navolgbaar weergegeven. De totstandkoming van het voorkeurstracé is duidelijk in beeld gebracht, waarbij vooral de verschillende oplossingen voor de 'hoofdknelpunten'² inzichtelijk zijn gemaakt. Door de keuze om de passage van het Natura 2000-gebied Eems-Dollard middels een tunnel uit te voeren is een belangrijk knelpunt van dit deeltracé ondervangen. Een aandachtspunt zijn de afwegingen die op lokaal niveau een rol hebben gespeeld. Deze zijn weliswaar uit het MER af te leiden maar niet concreet benoemd. Hierbij wordt met name bedoeld op het doorsnijden van de GEA-objecten en andere waardevolle geomorfologische vormen in de gemeentes Delfzijl en Scheemda.

2. TOELICHTING OP HET OORDEEL MET AANBEVELINGEN

2.1 Natura 2000-gebied de Waddenzee

In het MER zijn verschillende alternatieven voor de passage van de Eems-Dollard, onderdeel van het Natura 2000-gebied de Waddenzee, goed uitgewerkt. Bij de uitwerking van de alternatieven zijn de verschillende tracés onderzocht waarbij is gekeken naar de mogelijkheden om de buisleiding in, om en onder de Eems-Dollard aan te leggen. De vergelijking van de alternatieven voor de passage van de Eems-Dollard laat zien dat een tunnel, ten opzichte van de andere varianten, ecologisch geen permanente nadelen kent en de minste uitvoeringsrisico's kent.

¹ Voor technische informatie over de m.e.r.-procedure, de rol van de Commissie, samenstelling van de werkgroep en een overzicht van de door de initiatiefnemer aangeleverde stukken wordt verwezen naar bijlage 1. In bijlage 2 is een overzicht van de inspraakreacties opgenomen.

² Passage van de Eems-Dollard (onderdeel van Natura 2000-gebied de Waddenzee) en de locatiealternatieven voor het compressorstation.

Bij de aanleg van de tunnel zijn de effecten op de Eems-Dollard op Nederlands grondgebied beperkt tot tijdelijke en lokale effecten op individuen, er zijn geen effecten op populatie niveau. De Commissie onderschrijft de conclusie in het MER dat negatieve effecten voor de instandhoudingsdoelen van de Waddenzee kunnen worden uitgesloten.

2.2 Ecologische Hoofdstructuur

Het tracé doorsnijdt geen gebieden die zijn aangewezen als (Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur (PEHS). De gastransportleiding doorsnijdt wel op twee plaatsen *toekomstige* ecologische verbindingzones van de PEHS van Groningen. In het MER wordt gesteld dat na aanleg van de gastransportleiding een neutrale uitgangssituatie te verwachten is en er derhalve geen gevolgen voor de verbindingzone zijn. Uit het MER blijkt echter niet of de buisleiding een beperking betekent voor de inrichting van de ecologische verbindingzones en daarmee op de potentiële natuurwaarden van de verbindingzones.

- De Commissie adviseert om voor besluitvorming mogelijke beperkingen voor de inrichting van de ecologische verbindingzones inzichtelijk te maken en af te stemmen met de provincie Groningen.

2.3 GEA-objecten en geomorfologische vormen

In tegenstelling tot de informatie in de startnotitie³ doorkruist het voorkeurs-tracé in de gemeentes Delfzijl en Scheemda een aantal GEA-objecten⁴ en geomorfologische vormen. De aanleg van de aardgastransportleiding heeft een permanent negatief effect op deze objecten en vormen, dit is helder in het MER beschreven. In het MER wordt niet beargumenteerd waarom het voorkeurs-tracé de GEA-objecten en geomorfologische vormen doorsnijdt (in plaats van een tracé eromheen). Navraag bij de initiatiefnemer heeft geleerd dat varianten waarbij de aardkundige waarden intact blijven zijn onderzocht. Op basis van milieukundige, technische en economische bezwaren (de aanwezigheid van het windmolenpark ten zuiden van Delfzijl en kruising met de kern van Nieuwolda) zijn deze varianten echter afgefallen.

De Commissie acht hiermee voldoende onderbouwd dat er geen reële alternatieven zijn om de aardgastransportleiding (westelijk) om de GEA-objecten en geomorfologische vormen te leiden zodat deze intact blijven.

In het MER worden mitigerende maatregelen genoemd om de negatieve effecten op de GEA-objecten en geomorfologische vormen te beperken. De Commissie constateert dat deze geen onderdeel van het voorkeursalternatief uitmaken.

- De Commissie adviseert in overleg te treden met de betreffende gemeentes en de provincie Groningen over mogelijke mitigerende maatregelen (en het effect daarvan) voor passage van de GEA-objecten en geomorfologische vormen.

³ In de startnotitie staat op pagina 55 “het tracé doorsnijdt geen GEA-objecten”.

⁴ Waardevolle geologische, geomorfologische of bodemkundige eenheden aan het aardoppervlak.

2.4 Uitwerking Voorkeursalternatief en Meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) op lokaal niveau

Het voorkeursalternatief gaat uit van een tracé en alternatieven⁵ die de (negatieve) milieueffecten zo veel mogelijk beperken. In het voorkeursalternatief zijn tevens effectbeperkende maatregelen opgenomen om negatieve (milieu)effecten door de aanleg van de aardgastransportleiding te voorkomen of verminderen. Het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) bestaat uit het voorkeursalternatief met toevoeging van een aantal mitigerende maatregelen⁶ welke gericht zijn op (zeer) lokale effecten. Geconstateerd wordt dat op regionaal niveau het MMA voldoende is uitgewerkt maar op lokaal niveau de effectbeschrijving van de mitigerende maatregelen (en vergelijking daarvan met het voorkeursalternatief) verder uitgewerkt dient te worden.

■ De Commissie adviseert voorafgaand aan besluitvorming de mitigerende maatregelen en het effect daarvan op lokaal (gemeentelijk) niveau inzichtelijk te maken. Geadviseerd wordt om deze informatie tezamen met het ontwerpbesluit ter visie te leggen.

2.5 Externe Veiligheid

Uit het MER blijkt dat op het traject van het voorkeursalternatief voldaan wordt aan de normering uit het huidige beleid⁷.

Ter hoogte van het locatiealternatief Scheemderzwaag voor het compressorstation is sprake van windpark Scheemda. In het MER wordt de relatie met de externe veiligheidsaspecten ten aanzien van dit windpark niet besproken.⁸ Aangezien de locatie Scheemderzwaag reeds op basis van andere argumenten als minder geschikt wordt geacht en geen onderdeel uitmaakt van het voorkeursalternatief kan met de informatie in het MER worden volstaan.

2.6 Archeologie

Bij de aanleg van de aardgasleiding kunnen archeologische waarden negatief worden beïnvloed door het vergraven van de bodem en grondwaterstand veranderingen⁹. In het kader van het MER zijn de archeologische waarden en verwachtingen in het voorkeursalternatief voldoende in kaart gebracht. Voor de alternatieven en varianten heeft minder gedetailleerd onderzoek plaatsgevonden. Opgepast moet worden dat daardoor in de vergelijking en weging geen vertekend beeld ontstaat.

In het MER worden een flink aantal concrete aanbevelingen gedaan die tegemoet komen aan de beleidsdoelstelling de negatieve effecten op het bodemar-

⁵ Het voorkeursalternatief kent regionaal twee hoofdknelpunten: de passage van de Eems-Dollard en de locatie van het compressorstation. Voor deze knelpunten zijn verschillende mogelijkheden, en de effecten daarvan, goed uitgewerkt en met elkaar vergeleken. Op basis hiervan zijn het tunneltracé onder de Eems-Dollard en locatie de Eeker opgenomen in het voorkeursalternatief. Deze twee alternatieven zijn tevens als MMA benoemd.

⁶ In het MER wordt onderscheid gemaakt tussen effectbeperkende en mitigerende maatregelen. Beide maatregelen zijn gericht op het voorkomen of verminderen van negatieve milieueffecten. Effectbeperkende maatregelen zijn die maatregelen die in het voorkeursalternatief zijn opgenomen terwijl de mitigerende maatregelen onderdeel uitmaken van het MMA. Zie ook paragraaf 3.1.2 van dit advies waar wordt ingegaan op het verschil tussen effectbeperkende en mitigerende maatregelen.

⁷ Besluit externe veiligheid en inrichtingen (BEVI), oktober 2004 en circulaire zonering langs hoge druk aardgastransportleidingen, november 1984.

⁸ Voor het bepalen van de relatie met de externe veiligheidsaspecten ten aanzien van windturbines adviseert de Commissie gebruik te maken van "Het handboek risicozonering windturbines" van SenterNovem, januari 2005.

⁹ Opgemerkt wordt dat dit effect wel in paragraaf 5.5 van het MER wordt genoemd maar niet in paragraaf 5.2.1. 'verandering in grondwaterstand' is opgenomen.

chief zoveel mogelijk te verminderen: tracé-aanpassingen, gestuurde boringen, waarderend en documenterend archeologisch onderzoek. Het gaat hier om mitigerende maatregelen welke geen onderdeel uitmaken van het voorkeursalternatief.¹⁰

Daarnaast wordt in de alinea 'aanvullende mitigerende en compenserende maatregelen' gesteld dat: "na vaststellen van het tracé voor de archeologie door het bevoegd gezag bekeken worden wat de vervolgstappen zijn in het kader van behoud". Uit het aspectrapport archeologie in de Bijlage maakt de commissie op dat deze maatregelen nog niet met het bevoegd gezag zijn besproken en dus ook niet duidelijk is of het bevoegd gezag hiermee zal instemmen of nog andere (selectie)besluiten wil nemen.

Met het oog op het huidige archeologiebeleid gaat de Commissie ervan uit dat deze werkwijze onderdeel uitmaakt van het voorkeursalternatief en dat na het overleg met bevoegd gezag maatregelen de geadviseerde maatregelen en de eventuele aanvullende eisen van het bevoegd gezag ook daadwerkelijk getroffen zullen worden.

■ De Commissie adviseert om voor besluitvorming de mitigerende maatregelen en effect daarvan, met betrekking tot het aspect archeologie inzichtelijk te maken. Geadviseerd wordt om deze informatie tezamen met het ontwerpbesluit ter visie te leggen. Voorts adviseert de Commissie voor volgende (deel)projecten de voorgestelde maatregelen tijdens het MER-traject reeds af te stemmen met het bevoegd gezag zodat in het MER helder welke maatregelen ook daadwerkelijk worden genomen.

¹⁰ Deze maatregelen worden zowel effectbeperkende als mitigerende maatregelen genoemd (respectievelijk pagina's 189 en 193 van het MER). De initiatiefnemer heeft telefonisch bevestigd dat sleufloze aanleg en tracéomleiding mitigerende maatregelen zijn en derhalve geen onderdeel uitmaken van het voorkeursalternatief.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: N.V. Nederlandse Gasunie

Bevoegd gezag: Bureau Energie Projecten, coördinerend namens de gemeenten Delfzijl, Reiderland, Scheemda en Menterwolde, het Waterschap Hunze en Aa's en Rijkswaterstaat

Besluit: Herziening bestemmingsplannen en aanvraag vergunningen in het kader van de Grondwaterwet en de Wet beheer rijkswaterstaatswerken.

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C8 en D15.1

Activiteit: aanleg aardgastransportleiding en compressorstation

Betrokken documenten:

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Staatscourant: 4 april 2007

aanvraag richtlijnenadvies: 19 maart 2007

ter inzage legging startnotitie: 5 april tot en met 16 mei 2007

richtlijnenadvies uitgebracht: 25 mei 2007

richtlijnen vastgesteld: 14 juni 2007

kennisgeving MER in de Staatscourant: 9 januari 2008

aanvraag toetsingsadvies: 14 januari 2008

ter inzage legging MER: 10 januari tot en met 20 februari 2008

toetsingsadvies uitgebracht: 18 maart 2008

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de (vooraf) gestelde eisen. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een voldoende plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde 'essentiële tekortkoming'. De Commissie adviseert dan dat die informatie alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

drs. W.A.M. Hessing

ir. A.J. Pikaar

dr. D.K.J. Tommel (voorzitter)

dr. N.P.J. de Vries

prof. ir. J.J. van der Vuurst de Vries

drs. F.H. van der Wind (werkgroepsecretaris)

BIJLAGE 2: Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. LTO Noord, Drachten
2. Stadt Emden, Emden (Dld)
3. RACM, Amersfoort
4. Lotsenbrüderschaft Emden, Emden (Dld)

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Aardgastransportleiding Rysum-Midwolda-Tripscompagnie
en Oude Statenzijl-Midwolda**

N.V. Nederlandse Gasunie heeft het voornemen om tussen Rysum-Midwolda-Tripscompagnie en Oude Statenzijl-Midwolda ondergrondse aardgastransportleidingen aan te leggen in combinatie met de bouw van een nieuw compressorstation. Ten behoeve van de bestemmingsplanherzieningen, de mogelijke streekplanherziening en de aanvragen van bovengenoemde vergunningen is een milieueffectrapport (MER) opgesteld.

ISBN: 978-90-421-2322-9